

**Uddannelsesprogram
Specialpsykologuddannelsen
i Psykiatri**

Region Hovedstadens Psykiatri

Introduktions- og hoveduddannelsesforløb

Forløb 4 a og b

Uddannelsessted: Psykiatrisk Center København

01.12.2012

Indhold

Indledning	3
1. Præsentation af uddannelsesstedet	4
1.1 Det samlede uddannelsesforløb	4
1.2 Beskrivelse af uddannelsessted: Psykiatrisk Center København	6
1.2.1 Funktioner	6
1.2.2 Afsnit.....	7
1.2.3 Undervisning og forskning.....	9
1.2.4 Patientgrundlag, kapacitet og personale.....	10
2. Ansvarsfordeling	11
2.1 Ansvars og rollefordeling.....	12
3. Den uddannelsessøgende psykologs rolle og arbejdsfunktioner	14
4. Beskrivelse af uddannelsesforløbet	15
4.1 Overordnede krav til uddannelsesforløbet	15
4.2 Progression i uddannelsesforløbet	17
4.3 Kompetenceudvikling	17
4.4 Vejledning og supervision	18
4.5 Læringsmetoder	19
4.6 Vurdering og evaluering af kompetencer.....	20
5. Ordbog, nyttige adresse og links	23
6. Bilagsfortegnelse	24

Indledning

Uddannelsen til specialpsykolog i psykiatri kan indledes efter opnåelse af Socialministeriets autorisation for psykologer. Uddannelsen består af et års ansættelse i introduktionsstilling og tre års ansættelse i hoveduddannelsesstilling.

Uddannelsesprogrammet indeholder kompetenceskemaer, der angiver de kliniske kompetencer, der også er angivet i målbeskrivelserne for introduktions- og hoveduddannelse. Kompetencerne i målbeskrivelserne for introduktionsuddannelsen skal være opnået inden påbegyndt hoveduddannelsesforløb, i henhold til § 15 i Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse nr. 1303 af 25. november 2010 om specialuddannelse af psykologer i børne- og ungdomspsykiatri og psykiatri. Forudsætning for ansættelse i hoveduddannelsesstilling i psykiatri er således godkendt introduktionsstilling og gennemførte teoretiske kurser. Uddannelsesprogrammet indeholder også en oversigt over uddannelsens teoretiske kurser.

Den uddannelsessøgende psykolog ansættes i Region Hovedstadens Psykiatri med tjeneste på Psykiatrisk Center København. Uddannelsesforløbet kan indeholde flere tjenestesteder, idet det tilstræbes, at et eller flere af de psykiatriske centre i Region Hovedstadens Psykiatri, der er godkendt som uddannelsessted, indgår i uddannelsesforløbet. Uddannelsesforløbet er sammensat af fire blokke af hver 12 måneders varighed. En blok indeholder ophold på afsnit inden for uddannelsesområdet, og hvert ophold på de enkelte afsnit skal være mindst seks måneder, jf. bekendtgørelsens § 13. Særlige målbeskrevne kompetencer kan opnås ved kortere ophold.

Uddannelsesforløbet er sammensat, så den uddannelsessøgende psykolog får tilknytning til forskellige funktionsområder for at sikre en bred uddannelse med vægt på både de psykopatologiske kompetencer, forskning og kompetencer med henblik på tværfagligt samarbejde.

I specialpsykologuddannelsen indgår en række teoretiske kurser. Disse kurser foregår fælles for alle fem regioner i landet. En beskrivelse af kursusrækkerne for henholdsvis introduktionsuddannelsen og hoveduddannelsen findes i bilag 2 samt i målbeskrivelsen for specialpsykologuddannelsen, der kan findes på www.specialpsykologuddannelsen.dk.

1. Præsentation af uddannelsesstedet

1.1 Det samlede uddannelsesforløb

Sammensætningen af uddannelsesforløbet skal sikre, at den uddannelsessøgende opnår de kompetencer, der er beskrevet i målbeskrivelsen.

Introduktionsuddannelsen

Introduktionsuddannelsen består af én blok af 12 måneders varighed. Introduktionsuddannelsen foregår aktuelt på åbent sengeafsnit.

Hoveduddannelsen

Hoveduddannelsen er sammensat af tre blokke (blok 2, blok 3 og blok 4). Den første blok på hoveduddannelsen består af ophold på et lukket/intensivt afsnit, herunder ophold i akutmodtagelse/psykiatrisk skadestue. Den anden blok på hoveduddannelsen består af ophold i ambulatorium, i distriktspsykiatrien eller på en dagenhed for f.eks. diagnostisk udredning, ikke-psykotiske lidelser eller andet.

En blok på hoveduddannelsen består af ophold på specialafsnit¹ samt et fokuseret ophold i børne- og ungdomspsykiatrien. Det konkrete indhold i den sidste blok fastlægges i forhold til driften, den uddannelsessøgende psykologs interesser samt eventuelle manglende tilegnede kompetencer i forhold til målbeskrivelsen. Det fokuserede ophold i børne- og ungdomspsykiatri er obligatorisk.

Det sidste år i uddannelsen foregår som udgangspunkt på det psykiatriske center, der ved uddannelsens start er funktionssted for den uddannelsessøgende. Der er dog mulighed for at indgå aftale med et andet psykiatrisk center i Region Hovedstadens Psykiatri, der er godkendt som uddannelsessted, om kortere eller længere ophold på specialafsnit, med henblik på at opnå kompetencerne i målbeskrivelsen.

I hele uddannelsesforløbet er det muligt at bytte om på rækkefølgen af blokkene, såfremt det tilrettelægges inden for de angivne overordnede rammer under hensyn til driften, målbeskrivelsen, den uddannelsessøgendes ønsker samt uddannelsesstedets forhold. Dette fastlægges i så fald i den uddannelsessøgendes individuelle uddannelsesplan.

---

¹ Ved specialafsnit forstås i denne sammenhæng primært afsnit med hovedfunktion.

Fokuseret ophold i børne- og ungdomspsykiatri

Formålet med fokuseret ophold i børne- og ungdomspsykiatrien er at sikre kendskabet til en bred vifte af psykiatriske sygdomme hos børn og unge. Det primære fokus i ophold i børne- og ungdomspsykiatrien tilstræbes at være rettet særligt mod børn under 15 år, herunder spædbarns- eller børnepsykiatri, idet bredden i uddannelsen vurderes at blive sikret bedst på den måde.

Der indgås aftaler mellem de psykiatriske centre og de børne- og ungdomspsykiatriske centre² inden for samme optageområde i forbindelse med tilrettelæggelsen af det fokuserede ophold. Psykiatrisk Center København vil således indgå aftale med Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center Bispebjerg om fokuseret ophold.

Eksempet på et samlet uddannelsesforløb i psykiatri

Introduktionsuddannelsen: 1. år	Hoveduddannelsen: 2. – 4. år			
Blok 1 (funktionsområde)	Blok 2 (funktionsområde)	Blok 3 (funktionsområde)	Blok 4 (funktionsområde)	
12 måneder	12 måneder	12 måneder	1 måned	11 måneder
PC København: Åbent sengeafsnit	PC København: Lukket/intensivt afsnit, herunder akutmodtagelse og psykiatrisk skadestue	PC København: Ambulatorium/ distriktspsykiatrisk center og/eller dagenhed for ikke-psykotiske lidelser eller ambenhed for diagnostisk udredning.	BUC Bispebjerg: Fokuseret ophold på børne- og ungdomspsykiatrisk center	Specialafsnit*

* I uddannelsesforløbet indgår ophold på afsnit inden for eksempelvis:

- Gerontopsykiatri
- OPUS/OP-teams
- Spiseforstyrrelser
- Affektive lidelser
- Rehabilitering.

² De Børne- og Ungdomspsykiatriske Centre vil fra 1. januar 2013 organisatorisk være et center.

Derudover kan der i løbet af blok 4 indgås aftale om kortere ophold på specialafsnit med regions- og/eller højt specialiseret funktion. Det kan f.eks. være inden for

- Særligt komplicerede traumatiserede flygtninge
- Særligt komplicerede seksuelle forstyrrelser
- Særligt komplicerede transkulturelle psykiatriske patienter
- Enhed til behandling af komplicerede personlighedsforstyrrelser.

Ophold på specialafsnit fastlægges under hensyn til målbeskrivelsens krav, kravet om kendskab til ICD-10's sygdomskategorier, lokale organisatoriske forskelligheder samt muligheden for, at opholdet kan tilrettelægges på et andet center, end på uddannelsesstedet.

1.2 Beskrivelse af uddannelsessted: Psykiatrisk Center København

Psykiatrisk Center København har hovedfunktion – dvs. undersøger og behandler voksne psykiatriske patienter inden for de almenpsykiatriske områder. Optageområdet dækker de københavnske bydele Bispebjerg/Brønshøj, Nørrebro, Østerbro og Indre By. Centret er placeret på to matrikler; Rigshospitalet og Bispebjerg Hospital samt i mindre enheder rundt omkring i optageområdet. Psykiatrisk Center København ledes af en centerchef, fire klinikchefer og fire udviklingschefer, der tilsammen udgør centerledelsen. Den faglige ledelse af centrets psykologer varetages af chefpsykologen. Derudover består centret af sengeafsnit, tværgående funktioner, administration, distriktspsykiatriske centre, OPUS-team, en række ambulante enheder samt forskningsenhed.

1.2.1 Funktioner

Med specialeplanens implementering varetager centret, udover hovedfunktionerne, regionsfunktioner samt højt specialiserede funktioner.

Regionsfunktioner

- Komplicerede psykiatriske problemstillinger hos ældre, herunder kompliceret demens
- Kompliceret skizofreni og andre psykoser, herunder behandlingsresistent skizofreni, skizofreni i kombination med misbrug samt gravide med skizofreni
- Komplicerede affektive lidelser, herunder kombination med misbrug samt gravide med affektive lidelse
- Komplicerede angst- og tvangslidelser
- Komplicerede somatoforme lidelser og dissociative lidelser (liaison-psykiatri) i tæt samarbejde med somatiske specialer
- Komplicerede spiseforstyrrelser

- Komplexerede personlighedsforstyrrelser
- Sexologisk lidelse
- Transkulturelle psykiatriske patienter, herunder kompliceret psykiatrisk sygdom hos etniske minoriteter
- Selvmordsforebyggelse for ikke-psykisk syge og lettere psykisk syge.

Højt specialiserede funktioner

- Katastrofepsykiatri
- Behandling af sædelighedskriminelle
- Vurdering af kønsskifteoperation
- Diagnostik og behandling af seksuelle forstyrrelser, herunder somatisk handicappede med seksuelle problemer og i forbindelse med vold, incest og lignende
- Diagnostik, behandling og neurorehabilitering af særligt kompliceret psykiatrisk sygdom i forbindelse med neurologisk lidelse og neurotraumer (ekskl. demens)
- Diagnostik og behandling af særligt komplicerede spiseforstyrrelser
- Diagnostik og behandling af særligt komplicerede affektive lidelser
- Diagnostik og vurdering af særligt komplicerede transkulturelle psykiatriske patienter, herunder særligt kompliceret psykiatrisk sygdom hos etniske minoriteter
- Vurdering med henblik på psykokirurgi.

1.2.2 Afsnit

- Døgnåben psykiatrisk skadestue med ni senge
- Fem intensive sengeafsnit, heraf et akut modtageafsnit
- Intensivt sengeafsnit med speciale i gerontopsykiatri
- Fire åbne sengeafsnit, herunder afsnit med speciale i affektive lidelser
- Intensivt ambulatorium for affektive lidelser
- Tre distriktskykiatriske centre og OP-teams
- To OPUS teams
- Psykoterapeutisk klinik for behandling af patienter med ikke-psykotiske lidelser
- Anoreksiklinik
- Sexologisk klinik
- Kompetence- og videntcentre for henholdsvis affektive lidelser, selvmordsforebyggelse og transkulturel psykiatri
- Krise- og katastrofepsykiatrisk center, herunder militærpsykiatrisk behandling og vurdering.

Centret varetager den psykiatriske tilsynsfunktion på Bispebjerg Hospital og Rigshospitalet. Centret har herudover registreret patienter i ambulant behandling som bor på sociale institutioner i området.

1.2.3 Undervisning og forskning

Undervisning

På Psykiatrisk Center København eksisterer en række tilbud inden for undervisning og supervision, som den enkelte psykolog kan deltage i:

- *Tirsdagsundervisning*: En time hver uge (teoretisk undervisning vedr. psykopatologi og behandling)
- *Onsdagsklinikker*: 45 min. hver uge, hvor patienter/behandlingsforløb præsenteres efterfulgt af drøftelse af diagnose og behandling
- *Journal Club*: 30 min. hver uge, hvor aktuelle tidsskriftartikler præsenteres
- *Undervisning og fællesrating vedr. SAPS*: En time hver 14. dag
- *Afsnitsspecifik undervisning for det tværfaglige personale*.

Derudover afholdes hvert år to til tre kurser specifikt for psykologer, tilrettelagt med henblik på specialistuddannelserne. Endvidere afholdes der tilbagevendende SCAN-kurser samt lejlighedsvis seminarer med internationale forelæsere.

Der er herudover mulighed for at deltage i forskellige supervisionsfora:

- *Monofaglig gruppesupervision*: 1½ time hver 14. dag
- *Testsupervision*: 1½ time hver 14. dag
- *Supervision af supervision*: 3 timer seks gange årligt
- *Individuel supervision*: Efter behov
- *Supervision i de tværfaglige teams*: 1-1½ time hver 14. dag.

Forskning

Psykiatrisk Center København har et stærkt forskningsmiljø med to professorer samt ca. 40 ansatte forskere, fortrinsvist klinikere, men også universitetstilknyttede lektorer, ph.d.-studerende samt specialestuderende.

Der forskes i neurobiologiske mekanismer ved psykiatiske sygdomme og den medikamentelle behandling af disse. De senere år har forskningen udover genetisk forskning været koncentreret omkring de neurobiologiske mekanismer ved afhængighed af euforiserende stoffer, psykose, depression og mani.

Derudover har forskningsenheden mange aktiviteter inden for psykiatrisk epidemiologi og randomiserede forsøg af psykosociale interventioner.

Dansk Psykiatrisk Forskeruddannelsesprogram under det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet har sæde på Psykiatrisk Center København.

Der er udpeget to forskningsansvarlige professorer med ansvar for centrets forskningsaktivitet.

1.2.4 Patientgrundlag, kapacitet og personale

Patientgrundlag pr. 1. januar 2012	250.000
Antal indlæggelser i 2011	5.998
Antal henvendelser i psykiatrisk skadestue i 2011	8.142
Ambulante behandlinger i 2011	83.625
Kapacitet pr. 1. januar 2012	Antal normerede senge: 191 Antal sengeafsnit: 12 (herunder døgnåben akutmodtagelse med skadestue og senge) Antal ambulatorier: 5 Antal lukkede senge: 75 Antal åbne senge: 116 Antal distriktspsykiatriske centre: 3 Antal OP-teams: 4 Antal OPUS-teams: 2 Antal øvrige kompetencecentre/teams: 3 Ældrepsykiatrisk Team, Videnscenter for transkulturel psykiatri, Kompetencecenter for affektive lidelser, Retspsykiatrisk team
Antal fuldtidsstillinger pr. 1. oktober 2012 (årsværk) i alt:	Lægepersonale og andre akademikere: 149,93 (heraf psykologer: 50,04) Plejepersonale: 298,54 Øvrigt sundhedspersonale: 52,58 Pædagogisk personale m.fl.: 4,35 Service- og teknisk personale: 3,17 Administrativt personale (inkl. centerledelse.): 78,92
Uddannelsesansvarlig specialpsykolog	Bo Møhl Bo.Moehl@regionh.dk

Yderligere information om Psykiatrisk Center København se: www.psykiatri-regionh.dk/menu/Centre

2. Ansvarsfordeling

Den uddannelsesansvarlige specialpsykolog på Psykiatrisk Center København har sammen med chefpsykologen det overordnede ansvar for det samlede uddannelsesforløb (blok 1 – blok 4), herunder ansvar for at sikre sammenhæng mellem de forskellige blokke i uddannelsesforløbet. Den uddannelsesansvarlige specialpsykolog sørger for, at alle uddannelsessøgende psykologer i centret får tildelt en hovedvejleder, som er senior i forhold til den uddannelsessøgende. Hovedvejlederen har ansvaret for den praktiske gennemførelse af uddannelsesforløb i centret. Endvidere har klinikchefen på uddannelsesstedet kendskab til specialpsykologuddannelsen.

Den uddannelsesansvarlige specialpsykolog er ansvarlig for:

- Det overordnede ansvar for uddannelsesforløbet
- Uddannelsens lokale tilrettelæggelse, herunder ansvarlig for, at der foreligger uddannelsesprogrammer for centrets uddannelsesstillinger for specialuddannelsen af psykologer
- At der udarbejdes og godkendes individuelle uddannelsesplaner for centrets uddannelsessøgende psykologer
- Planlægning og gennemførelse af fokuserede ophold eller ophold på specialafsnit på andet uddannelsessted
- Tildeling af hovedvejleder
- At sikre uddannelsens fortsatte fremdrift ved skift af hovedvejleder undervejs i uddannelsesforløbet
- Udarbejdelse af funktionsbeskrivelse for hovedvejleders arbejdsopgaver
- Overordnet ansvar for gennemførelse af vejledersamtaler, herunder introduktions-, justerings- og evalueringssamtaler
- Program for introduktion til uddannelsen i centret
- Inddragelse af speciallæger i den løbende kliniske vejledning
- At sikre, at opnåede kompetencer løbende bliver attesteret
- Håndtering af u hensigtsmæssige uddannelsesforløb
- At sikre evaluering af uddannelsen
- Feedback til chefpsykologen og centerledelsen.

Den uddannelsesansvarlige specialpsykolog kan delegerer evaluering og attesterer af enkeltkompetencer til andre psykologer eller speciallæger.

Hovedvejleders opgaver

- At udarbejde individuel uddannelsesplan
- At sikre gennemførelse af uddannelsesplanen

- Løbende justering af uddannelsesplanen
- Organisere gennemførelsen af et introduktionsprogram
- At sikre/medvirke til, at der ydes klinisk vejledning
- Gennemføre vejledningssamtaler
- Inddrage den uddannelsesansvarlige specialpsykolog i uhensigtsmæssigt forløb
- At sikre evaluering af enkeltkompetencer
- Attestere tilegnede kompetencer.

Den uddannelsessøgendes ansvar

Den uddannelsessøgende psykolog har ansvaret for egen læring og kompetenceudvikling. Hver uddannelsessøgende psykolog får udleveret en logbog, hvor gennemførelsen af uddannelsesplanens enkelte elementer samt tilegnelsen af de krævede kompetencer dokumenteres. Det er den uddannelsessøgende psykologs eget ansvar at føre logbog og dermed sørge for at få de enkelte kompetencer evalueret, godkendt og attesteret af hovedvejleder/uddannelsesansvarlig specialpsykolog.

2.1 Ansvars og rollefordeling

Funktionsområder	Uddannelsesansvarlig psykolog (ledende psykolog)	Hovedvejleder (specialpsykolog udpeget af den uddannelsesansvarlige)	Supervisorer og vejledere (flere personer)	Uddannelsessøgende
Uddannelsesprogram	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udarbejde uddannelsesprogram 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Være fortrolig med uddannelsesprogram 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kende uddannelsesprogram 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Være fortrolig med uddannelsesprogram ▪ Være ansvarlig for egen læring og kompetenceudvikling
Uddannelsesplan	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre at der udarbejdes individuel uddannelsesplan i samarbejde med den uddannelsessøgende psykolog. ▪ Sikre gennemførelse af individuel uddannelsesplan. ▪ Sikre justering i uddannelsesplan, hvor dette er påkrævet. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Medvirke til udarbejdelse af individuel uddannelsesplan i samarbejde med den uddannelsessøgende psykolog ▪ Medvirke til gennemførelse af individuel uddannelsesplan. ▪ Eventuelt justere uddannelsesplan i samarbejde med den uddannelsessøgende psykolog og 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Holde sig orienteret 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udarbejde i samarbejde med uddannelsesansvarlig og/eller hovedvejleder. ▪ Orienter uddannelsesansvarlig ved vanskeligheder med progression i uddannelsesplan.

Funktionsområder	Uddannelsesansvarlig psykolog (ledende psykolog)	Hovedvejleder (specialpsykolog udpeget af den uddannelsesansvarlige)	Supervisorer og vejledere (flere personer)	Uddannelsessøgende
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre at der indgås lokale samarbejdsaftaler med andre relevante afdelinger. ▪ Planlægge og sikre gennemførelse af fokuserede ophold og studiebesøg. 	<p>den uddannelsesansvarlige</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Medvirke til indgåelse af lokale aftaler med andre relevante afdelinger. ▪ Medvirke til planlægningen af fokuserede ophold og studiebesøg. 		
Klinisk vejledning	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udpege hovedvejleder til den uddannelsessøgende psykolog ▪ Udarbejde funktionsbeskrivelse for hovedvejleders opgaver. ▪ Sikre status af kompetenceudvikling (min. 3 x årligt) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yde klinisk vejledning/supervision i forhold til det daglige arbejde og specifikke kompetencer i fastlagt omfang. ▪ Give feedback. ▪ Medvirke ved status af kompetenceudvikling (min. 3 x årligt) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yde klinisk vejledning i det daglige og i fastlagt omfang. ▪ Give feedback. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deltage i klinisk vejledning og forberede sig dertil. ▪ Give feedback til vejledere mhp. at sikre optimalt samarbejde.
Evaluering af den uddannelsessøgende psykolog	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre evaluering af kompetencer i samarbejde med hovedvejleder. ▪ Sikre attestation af opnåede kompetencer i samarbejde med uddannelsessøgende psykolog. ▪ Overordnet ansvar ved utilfredsstillende forløb. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluere den uddannelsessøgende psykologs kompetencer i samarbejde med vejleder og den uddannelsesansvarlige. ▪ Attestere opnåede kompetencer. ▪ Inddrage den uddannelsesansvarlige ved uhensigtsmæssige uddannelsesforløb. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluere og attestere kompetencer efter aftale med hovedvejleder. ▪ Evaluere og attestere delkompetencer efter aftale med hovedvejleder. ▪ Rapportere om vejledningsforløb til hovedvejledere eller uddannelsesansvarlig. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre attestation af opnåede kompetencer. ▪ Løbende opdatere porteføljen. ▪ Give feedback om uddannelsesforløb til hovedvejleder/uddannelsesansvarlig.

Funktionsområder	Uddannelsesansvarlig psykolog (ledende psykolog)	Hovedvejleder (specialpsykolog udpeget af den uddannelsesansvarlige)	Supervisorer og vejledere (flere personer)	Uddannelsessøgende
Evaluering af uddannelsen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sikre evaluering af uddannelsen. ▪ Give afdelingen feedback 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluere uddannelsesstedet på fastlagte skemaer.

3. Den uddannelsessøgende psykologs rolle og arbejdsfunktioner

Den uddannelsessøgende psykologs rolle og arbejdsfunktioner defineres i den lokale instruks for ansvars- og kompetencefordeling på uddannelsesstedet.

4. Beskrivelse af uddannelsesforløbet

4.1 Overordnede krav til uddannelsesforløbet

Sundhedsstyrelsens godkendte målbeskrivelser for henholdsvis introduktionsuddannelsen og hoveduddannelsen udgør sammen med det godkendte uddannelsesprogram grundlag for uddannelsesforløbet. Den uddannelsessøgende psykolog skal under det samlede uddannelsesforløb opnå erfaring med undersøgelse, diagnostik og psykologisk behandling inden for de vigtigste hovedafsnit af ICD 10's psykiatriske diagnoser med relevans for voksne. Nedenfor er der angivet en model for, hvornår i uddannelsesforløbet der opnås kendskab til de vigtigste hovedafsnit af ICD 10's psykiatriske diagnoser:

Introduktions-uddannelsen: 1. år	Hoveduddannelsen: 2. – 4. år			
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	
12 måneder	12 måneder	12 måneder	1 måned	11 måneder
Åbent sengeafsnit	Lukket/intensivt afsnit, herunder akutmodtagelse og psykiatrisk skadestue	Ambulatorium, distriktskykiatrisk center og/eller dagenhed for ikke- psykotiske lidelser eller amb. enhed for diagnostisk udredning.	Fokuseret ophold på børne- og ungdomspsykiatrisk center	Specialafsnit.* Som udgangspunkt afsnit med hovedfunktion.

---

* Ophold på specialafsnit fastlægges under hensyn til målbeskrivelsens krav, kravet om kendskab til ICD-10's sygdomskategorier, lokale organisatoriske forhold samt muligheden for at dele af et ophold evt. kan tilrettelægges på et andet center.

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
<p>Væsentligste hovedafsnit i ICD-10, som den uddannelsessøgende stifter særligt bekendtskab med:</p> <p>F20-29: Skizofreni, skizotypisk sindslidelse, paranoide psykoser, akutte og forbigående psykoser samt skizoaffektive psykoser</p> <p>F30-39: Affektive sindslidelser</p> <p>F60-69: Forstyrrelser og forandringer af personlighedsstruktur og adfærd</p>	<p>Væsentligste hovedafsnit i ICD-10, som den uddannelsessøgende stifter særligt bekendtskab med:</p> <p>F00-09: Organiske (inkl. symptomatiske) psykiske lidelser</p> <p>F10-19: Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser forårsaget af brug af alkohol eller andre psykoaktive stoffer</p> <p>F20-29: Skizofreni, skizotypisk sindslidelse, paranoide psykoser, akutte og forbigående psykoser samt skizoaffektive psykoser</p> <p>F30-39: Affektive sindslidelser</p> <p>F40-49: Nervøse og stressrelaterede tilstande samt tilstande med nervøst betingede legemlige symptomer</p> <p>F60-69: Forstyrrelser og forandringer af personlighedsstruktur og adfærd</p>	<p>Væsentligste hovedafsnit i ICD-10, som den uddannelsessøgende stifter særligt bekendtskab med:</p> <p>F20-29: Skizofreni, skizotypisk sindslidelse, paranoide psykoser, akutte og forbigående psykoser samt skizoaffektive psykoser</p> <p>F30-39: Affektive sindslidelser</p> <p>F40-49: Nervøse og stressrelaterede tilstande samt tilstande med nervøst betingede legemlige symptomer</p> <p>F50-59: Adfærdsændringer forbundne med fysiologiske forstyrrelser og fysiske faktorer</p> <p>F60-69: Forstyrrelser og forandringer af personlighedsstruktur og adfærd</p>	<p>Væsentligste hovedafsnit i ICD-10, som den uddannelsessøgende stifter særligt bekendtskab med:</p> <p>F80-89: Psykiske udviklingsforstyrrelser</p> <p>F90-98: Adfærds- og følelsesmæssige forstyrrelser opstået i barndom og adolescens</p> <p><i>Derudover afhænger diagnosegrupper af de specialafsnit, der indgår i det konkrete uddannelses-forløb.</i></p>

4.2 Progression i uddannelsesforløbet

Ved afslutning af hver blok i uddannelsesforløbet skal det sikres, at de mål der er opstillet i den individuelle uddannelsesplan er gennemført. De kompetencer, der er tilegnet i den pågældende blok, skal være attesteret i logbogen, inden den uddannelsessøgende psykolog påbegynder næste blok. Der skal ske overlevering om status for uddannelsesforløbet fra blok til blok. Den uddannelsesansvarlige specialpsykolog har det overordnede ansvar for, at det sker.

Hver blok indledes med, at hovedvejleder/uddannelsesansvarlig specialpsykolog holder en introduktionssamtale, hvorefter der kan udarbejdes en ny individuel uddannelsesplan.

Den uddannelsesansvarlige specialpsykolog på Psykiatrisk Center København har i samarbejde med chefpsykologen det overordnede ansvar for uddannelsesforløbet, herunder godkendelse af det samlede uddannelsesforløb samt attestation for tidsmæssig gennemført delforløb (blokke). Ændringer i uddannelsesforløbet kan kun ske efter aftale mellem de berørte afsnit/afdelinger. Større ændringer skal meddeles til Sekretariatet for Specialpsykologuddannelsen.

4.3 Kompetenceudvikling

Et gennemført introduktionsforløb er en forudsætning for, at hoveduddannelsen kan påbegyndes. De kompetencer, der skal erhverves i hoveduddannelsen, bygger således naturligt videre på de kompetencer, der allerede er opnået i introduktionsforløbet. En præcis beskrivelse af samtlige mål for specialpsykologuddannelsen, der forudsættes opnået under introduktionsuddannelsen og hoveduddannelsen, findes i Målbeskrivelse for psykiatri, der bl.a. kan findes på: www.specialpsykologuddannelsen.dk

I uddannelsesprogrammets bilag 1a, ”Kompetenceskema for specialpsykologuddannelse i børne- og ungdomspsykiatri (introduktionsforløb)”, og bilag 1b ”Kompetenceskema for specialpsykologuddannelse i psykiatri (hoveduddannelsesforløb)”, findes kompetencer, konkretisering, læringsmetode samt vurderingsstrategi.

Kompetencer kan inddeles i:

- 1) *den obligatoriske*, hvor en kompetence skal opnås på et bestemt tidspunkt i uddannelsesforløbet
- 2) *den optionelle*, hvor det er op til uddannelsesstedet at vurdere, hvornår i uddannelsesforløbet, det er passende at sikre kompetencens opnåelse, og
- 3) *den niveaudelte*, hvor kompetencen gentagne gange i hele uddannelsesforløbet skal opnås på forskellige niveauer og den løbende progression skal godkendes og attesteres.

Kompetencer, der tilegnes gennem deltagelse i kurser, skal typisk opnås på et bestemt tidspunkt i uddannelsesforløbet (1). Derudover vil det i de fleste tilfælde være op til det enkelte uddannelsessted at

vurdere, hvornår i uddannelsesforløbet, det er passende at sikre den enkelte kompetences opnåelse (2), da der er variation i de enkelte afsnits styrker og dermed i, hvornår det er mest naturligt at lære hvad.

Der er dog overordnet nogle hovedtræk i relation til tilegnelse af de kompetencer, der gentagne gange i hele uddannelsesforløbet skal opnås på forskellige niveauer (3). Her knyttes tilegnelsen af kompetencer så vidt muligt til kompleksitet. Det tilstræbes således, at de målbeskrevne kompetencer, der relaterer sig til patientforløb med de mindst komplekse problemstillinger, tilegnes i første del af uddannelsen, og at kompleksiteten øges i takt med uddannelsesforløbets progression. Der er dog tale om principper og retningslinjer, og undtagelser kan af praktiske grunde forekomme.

Det følger af målbeskrivelsen for uddannelse af specialpsykologer i psykiatri, at en specialpsykolog skal kunne varetage syv roller: psykologisk ekspert, kommunikator, samarbejder, leder/administrator, sundhedsfremmer, akademiker og professionel. Kompetencer for hver enkelt rolle er anført i bilag 1a og 1b.

4.4 Vejledning og supervision

Faglig vejledning

Faglig vejledning omfatter alle opgaver i klinikken og er en pædagogisk, direktiv undervisningsform, der er knyttet til konkrete situationer og arbejdsopgaver. Faglig vejledning vil typisk forekomme som rådgivning af den uddannelsessøgende eller som sidemandsoplæring. I hver blok gennem hele uddannelsesforløbet tilknyttes den uddannelsessøgende en hovedvejleder, som er ansvarlig for at sikre den løbende faglige vejledning i forhold til de kliniske opgaver. Den faglige vejledning tilrettelægges i forhold til opgaverne og målbeskrivelsen. Vejledningen må til enhver tid tilrettelægges under hensyntagen til afsnittes drift herunder prioritering af akutte opgaver. Attesting af kompetencer i logbogen foregår primært ved uddannelsesansvarlig specialpsykolog, men kan uddelegeres til hovedvejleder/faglig vejleder. Se endvidere under vurderingsstrategier.

Supervision

Supervision foregår som formaliserede, planlagte møder, hvor der arbejdes målrettet mod, at den uddannelsessøgende, der modtager supervision opnår et refleksionsniveau i forhold til eget arbejde og læring. Supervision er en lærende proces baseret på gensidig refleksion og teoretisk forståelse. Supervisor vil typisk være en specialpsykolog eller en senior autoriseret psykolog. Supervision kan også varetages af en ekstern supervisor evt. fra et andet center i psykiatrien. Supervisionsgrupper og lignende tilbud på uddannelsesstedet kan indgå som en del af den faglige vejledning.

Det tilstræbes, at der i gennemsnit sammenlagt ydes en times supervision/faglig vejledning om ugen i gennem hele uddannelsesforløbet, hvor kompetenceudvikling planlægges og justeres.

4.5 Læringsmetoder

I målbeskrivelsen for specialpsykologuddannelse i psykiatri findes en gennemgang af læringsmetoder og vurderingsstrategier tilknyttet de enkelte kompetencer. Nedenstående er centrale uddrag og uddybelser heraf samt forslag til øvrige læringsmetoder.

Klinisk arbejde

Ved klinisk arbejde som læringsmetode forstås enten mesterlære/sidemandsoplæring og klinisk arbejde under supervision. Mesterlære bygger på, at der ikke er adskillelse mellem læring og anvendelse af det lærte. Mesterlære foregår gennem deltagelse i det praktiske arbejde både i åbent- og lukket afsnit, psykiatrisk skadestue, distriktskykiatri, ambulatorium, mv. Mesterlære medfører gensidige forpligtelser for ”mester” og ”lærling”, og foregår over længere perioder i den sociale struktur, kultur mv. der er i et givet afsnit. Den enkelte ”lærling” vil have flere ”mestre” i gennem uddannelsesforløbet. I moderne forstand er mesterlære en form for reflekterende læring, og indebærer mere end imitation af en mere erfaren kollegas adfærd. Klinisk arbejde under supervision bygger på kombinationen af supervision og udførelsen af det praktiske arbejde.

Fokuseret ophold

Formålet med et fokuseret klinisk ophold er at give muligheder for korterevarende ophold på afsnit, klinikker mv. der dækker arbejdsområder, som den uddannelsessøgende psykolog ellers ikke opnår erfaring med gennem ansættelse i introduktions- eller hoveduddannelse. Det vil afhænge af de enkelte afdelingers funktionsområder, hvilke fokuserede kliniske ophold, der vil være behov og mulighed for at tilbyde udenfor eget afsnit.

Selvstudium

Den uddannelsessøgende psykolog har ansvar for egen læring. Selvstudium er derfor også en metode til læring og indebærer, at den enkelte uddannelsessøgende – med eller uden hjælp fra andre – tager initiativ til at definere sine behov for læring, formulerer sine læringsmål, identificerer ressourcer og læringsstrategier hertil, og selv vurderer resultaterne. Registrering i porteføljen af læste artikler, litteratursøgninger, arbejde med pc-programmer etc. forstærker læringsprocessen. Selvstudium indgår som læringsmetode for alle kompetencer.

Undervisning

En meget velegnet læringsmetode er også at undervise andre. Planlægning kan med fordel ske i samarbejde med hovedvejleder eller anden senior psykolog. Undervisning af andre kan omfatte psykologer og alle andre personalegrupper, patienter og pårørende. Undervisningsopgaver registreres i porteføljen.

Fremlæggelse ved undervisning og litteraturkonferencer

Der er på uddannelsesstedet mulighed for at deltage i og selv fremlægge litteratur og kliniske problemstillinger ved tværfaglige konferencer samt i øvrige undervisningsfora, der primært retter sig mod psykologer og læger. Fremlæggelse i det forum er et godt sted at drøfte videnskabelige problemer i en klinisk sammenhæng. Fremlæggelser registreres i porteføljen.

Administrative opgaver

Heri indgår udarbejdelse af patientinformationsmaterialer, instrukser, udvalgsarbejde m.v. Gennemførte opgaver registreres i porteføljen.

Forskningstræning

Målet med forskningstræningen er at træne rollen som akademiker og som professionel.

Den uddannelsessøgende psykolog skal efter endt forskningstræning være i stand til at:

- anvende forskningsbaseret viden til udarbejdelsen af opgaver, kliniske vejledninger, instrukser, procedurevejledninger mv.
- redegøre for teori om forskningsmetode
- identificere forskningsrelevante områder, formulere hypoteser og udarbejde projektbeskrivelser
- kunne medvirke til at indføre ny viden i daglig praksis
- kunne erhverve, vedligeholde og anvende ny viden, herunder videnskabsteori.

4.6 Vurdering og evaluering af kompetencer

I målbeskrivelsen er beskrevet en række forskellige vurderingsstrategier og evalueringsværktøjer, som uddybes i det følgende:

Struktureret kollegial bedømmelse

Herved forstås en struktureret bedømmelse af observeret adfærd, som den uddannelsessøgende psykolog udviser under udførelse af det daglige arbejde. Det er en forudsætning, at arbejdet tilrettelægges på en sådan måde, at klinisk vejleder og/eller kolleger kan observere den uddannelsessøgende i udførelsen af arbejdsopgaver. Den uddannelsessøgende skal selv meddele hovedvejlederen, at der ønskes en bedømmelse af en given situation med henblik på attestation af opnået uddannelsesmål. Bedømmelseskemaer skal som hovedregel produceres ud fra afsnittets instruks på det pågældende område. Struktureret kollegial

bedømmelse kan og bør også anvendes som element i læringsmetoderne, idet det giver mulighed for vejledende feedback. Metoden kan bruges til at evaluere praktiske færdigheder af meget forskellige slags. Reliabiliteten kan styrkes ved strukturering, dvs. at man i forvejen gennemtænker færdigheden og konstruerer et bedømmelsesskema, og ved at øge antallet af observationstilfælde. Endvidere øges reliabiliteten ved at flere og uafhængige bedømmere deltager.

Audit på journalmaterialer

Ved audit forstås en struktureret bedømmelse af skriftligt materiale udarbejdet som led i den uddannelsessøgende psykologs daglige arbejde. Bedømmelsen sker ved klinisk vejleder/hovedvejleder. Den uddannelsessøgende indsamler kopi af det nødvendige antal journaler, epikriser m.v. til brug for audit. Det vil således være de journaler, epikriser m.v., som den uddannelsessøgende anser for de bedst egnede at præsentere til evaluering. De kriterier, der kan indgå i bedømmelsen, kan være anamnesens grundighed, fuldstændighed af den psykopatologiske undersøgelse, kvalitet af diagnostiske overvejelser, hvilke undersøgelser der bliver ordineret, mv. Til hvert område bør udarbejdes en simpel skala til bedømmelse, fx fuldt professionelt, tilfredsstillende, ikke tilfredsstillende, ikke udført, hvilket er med til at øge metodens reliabilitet.

Vejledersamtaler

Vejledersamtaler kan indgå i uddannelsesforløbet både som læringsmetode og vurderingsstrategi. Den uddannelsesansvarlige specialpsykolog har ansvaret for, i samarbejde med hovedvejleder, at sikre den uddannelsessøgende psykologs tilegnelse af målbeskrivelsens kompetencer. Det sker bl.a. ved at gennemføre introduktions-, justerings- og evalueringssamtaler. Samtalerne dokumenteres i den uddannelsessøgendes portefølje.

Hver blok gennem hele uddannelsen indledes med en *introduktionssamtale*. Formålet er at fastslå den uddannelsessøgende psykologs kompetenceniveau og udarbejde en individuel uddannelsesplan inden for rammerne af målbeskrivelsen. Uddannelsesplanen tager hensyn til det hidtidige uddannelsesforløb og den uddannelsessøgendes særlige interesser. På baggrund af samtalen udarbejder den uddannelsessøgende psykolog i samarbejde med hovedvejleder/den uddannelsesansvarlige specialpsykolog en specifik uddannelsesplan for det kommende forløb.

Justerings samtalen gennemføres halvvejs i forløbet. Samtalen tager udgangspunkt i den tidligere udarbejdede uddannelsesplan, tilbagemeldinger fra hovedvejleder og kliniske vejledere samt den uddannelsessøgendes logbog. På baggrund af samtalen kan uddannelsesplanen revideres.

Slutevalueringssamtalen gennemføres hen imod slutningen af opholdet. Der gøres status i forhold til uddannelsesplanen og målbeskrivelsen. Formålet er at afgøre, om den uddannelsessøgende psykolog har opnået en tilfredsstillende kompetenceudvikling i forhold til målbeskrivelsen. Uddannelsesplanen samt reviderede versioner godkendes og underskrives af den uddannelsesansvarlige psykolog.

Der gennemføres introduktions- justerings- og evalueringssamtale hvert år svarende til hver blok i uddannelsesforløbet. Det kan være nødvendigt at afholde flere justeringssamtaler inden for en blok, hvis det konkret vurderes, at der er behov for en nøjere opfølgning på den uddannelsessøgendes kompetenceudvikling.

360-graders evaluering/kollegial vurdering

En 360-graders evaluering vil kunne indgå som vurderingsstrategi i relation til kompetencer inden for "samarbejder" "kommunikator" og "leder/administrator". Metoden egner sig til bedømmelse af den uddannelsessøgende psykologs adfærd i systemet, dvs. til bedømmelse af kompetencer, som evne til at arbejde i forskellige funktioner, samarbejde, kommunikere med systemet m.v. Fordelen er, at der samles struktureret information ind fra mange personer, som har forskellige funktioner i systemet. Det kan eksempelvis være patienter, pårørende, den uddannelsesansvarlige specialpsykolog, en speciallæge med kendskab til specialpsykologuddannelsen, en vejleder, en afdelingssygeplejerske, en sekretær etc., samt andre samarbejdspartnere af betydning for psykologens funktion i systemet, f.eks. en ergoterapeut, socialrådgivere og andre. Metoden består i, at den uddannelsessøgende psykolog bedømmes af flere personer ud fra en vurderingsskala. Bedømmerne skal have mulighed for direkte observation, hvilket giver en betydelig mere sikker bedømmelse end f.eks. en udtalelse fra en eller to vejledere. Der er således mulighed for en meget alsidig bedømmelse. Videnskabelige studier har vist, at metoden har god reliabilitet, hvis antallet af bedømmere er 10 eller flere. Evalueringer fra de forskellige bedømmere bliver samlet ind, middelværdier kalkuleret og helhedsbilledet bliver vurderet af den eller dem, der skal evaluere. Bedømmelsen danner baggrund for vejledersamtaler, hvor den uddannelsessøgendes stærke og svage sider drøftes.

Godkendte kurser

Tilfredsstillende gennemførelse af kurser attesteres af kursusleder. Kursusbeviser indgår i porteføljen. en separat oversigt over de kurser, der indgår i uddannelsen er vedlagt som bilag 2.

5. Ordbog, nyttige adresse og links

Ansættelsesområde: Region Hovedstadens Psykiatri udgør ét ansættelsesområde. Et uddannelsesforløb indeholder et eller flere tjenestesteder.

Blok: Uddannelsesforløbene består af fire blokke af hver 12 måneders varighed. En blok omfatter ophold på/tilknytning til enheder/afsnit/afdelinger inden for uddannelsesområdet på det pågældende uddannelsessted.

BUC: Børne- og Ungdomspsykiatrisk center

Individuel uddannelsesplan: Uddannelsesprogrammet suppleres af de individuelle uddannelsesplaner. Den uddannelsesansvarlige specialpsykolog/hovedvejleder og den uddannelsessøgende psykolog udarbejder inden for rammerne fastsat i uddannelsesprogrammet en individuel uddannelsesplan. Uddannelsesplanen skal ikke gentage informationer, der fremgår af dette uddannelsesprogram. Er der afvigelser fra uddannelsesprogrammet, eller gør særlige forhold sig gældende, skal det fremgå af uddannelsesplanen. Uddannelsesplanen revideres løbende i takt med kompetenceudvikling og under hensyntagen til den enkelte psykologs kompetenceniveau. Uddannelsesplanen skal indeholde datoer for vurdering af den uddannelsessøgende psykologs kompetencer på det enkelte uddannelsessted.

Logbog: Logbogen indeholder samtlige mål fra målbeskrivelsen og har plads til at opnåede mål kan attesteres af uddannelsesansvarlig specialpsykolog eller af en person, som den uddannelsesansvarlige specialpsykolog har delegeret ansvaret til. Logbogen er et juridisk dokument og en forudsætning for godkendelse af specialpsykologuddannelsen.

Portefølje: Formålet med en portefølje er, at alle opnåede kompetencer registreres, og at man har et redskab til at evaluere selvstyret og reflekterende læring. Den indeholder logbog, bevis for gennemgåede og godkendte kurser, tjeklister og registrering af aktiviteter (læst litteratur, møder kongresser m.m.) samt evalueringsskemaer.

Uddannelsesprogram: Uddannelsesprogrammer udarbejdes for hvert uddannelsesforløb i samarbejde mellem de afdelinger, der indgår i forløbet. Programmerne skal beskrive, hvilke kompetencer der skal opnås (med udgangspunkt i målbeskrivelsen) og beskrive, hvordan kompetencerne tænkes opnået, og hvordan man vil evaluere, at de er opnået, og under hvilke rammer erhvervelsen af kompetencer skal foregå.

Uddannelsessted: Et psykiatrisk center i Region Hovedstadens Psykiatri, der er godkendt som uddannelsessted af Sekretariatet for Specialpsykologuddannelsen.

Følgende adresser og websider bliver formentlig på et eller andet tidspunkt under uddannelsen relevante for den uddannelsessøgende:

Sekretariatet for specialpsykologuddannelsen

Skottenborg 26

8800 Viborg

Region Hovedstadens Psykiatri: www.psykiatri-regionh.dk

Sekretariat for specialpsykologuddannelsen: www.specialpsykologuddannelsen.dk

Sundhedsstyrelsens hjemmeside: www.sst.dk

6. Bilagsfortegnelse

Samlet oversigt over bilag:

1. Kompetenceskemaer
  - a. for introduktionsuddannelsen
  - b. for hoveduddannelsen
2. Oversigt over kurser